

Lingvistica comparativă-istorică slavă s-a îmbogățit în ultimul deceniu cu o serie întreagă de cercetări prețioase¹, al căror număr a crescut în mod simțitor cu ocazia pregătirii celui de al IV-lea Congres al slavistilor, care a avut loc la Moscova în septembrie 1958. După cum se știe, cel mai mare număr de referate — 39² — a fost prezentat la secția de lingvistică comparativă-istorică. Toate acestea dovedesc cu prisosință că studiul comparativ-istoric al limbilor slave, început încă în secolul trecut, este una dintre ramurile cele mai importante ale slavisticii.

Așa se explică faptul că în multe țări (între care și țara noastră) la facultățile de filologie din institutele de învățământ superior se predă și un curs de «gramatică comparată a limbilor slave».

Specialiștii de pretutindeni se preocupă de crearea unor gramatici comparativ-istorice ale limbilor slave și gramatici comparate a unor grupuri de limbi slave. Însă realizările în acest domeniu sînt neînsemnate în comparație cu numărul mare de lucrări apărute — monografii sau articole — în domeniul lingvisticii slave comparativ-istorice. Se poate afirma că în această direcție cele mai însemnate succese au obținut lingviștii sovietici. Astfel, în anul 1956 a fost publicat prospectul manualului de gramatică comparată a limbilor slave pentru studenți, întocmit de profesorul S. B. Bernstein de la Universitatea din Moscova³, iar în anii 1957 și 1958 au apărut două manuale de gramatică comparată a limbilor slave de răsărit de care ne vom ocupa în recenzia de față.

În prealabil au fost cupuse unei discuții largi, în publicațiile științifice, principiile de elaborare și sarcinile gramaticii comparate⁴.

Autorii celor două manuale s-au folosit de experiența bogată atât a slavistilor sovietici, cît și a celor străini.

După cum se știe, în Rusia, încă în secolul al XIX-lea, în legătură cu dezvoltarea lingvisticii comparativ-istorice, în centrele mari universitare — Moscova, Petersburg și Kazan au fost introduse cursuri de «Gramatică comparată a limbilor slave». Aceste cursuri au fost preluate de renumiții savanți ruși F. F. Fortunatov, I. A. Baudouin de Courtenay, V. K. Porzevinski, R. F. Brandt și alții. În anul 1902 a fost litografiat cursul de «Gramatică comparată a limbilor slave» al lui Baudouin de Courtenay. În anul 1914 a ieșit de sub tipar «Introducere în gramatica comparată a limbilor slave» a lui A. M. Selișcev și «Gramatica comparată a limbilor slave» a lui V. K. Porzevinski; în anul 1915 — «Scurta gramatică comparată a limbilor slave» de R. F. Brandt, în anul 1927 — «Introducere în gramatica comparată a limbilor slave» de L. A. Bulahovski (în limba ucraineană). Multe din aceste lucrări nu și-au pierdut valoarea lor științifică nici pînă azi. Totuși, realizarea unui manual nou, care să oglindească cele mai noi realizări ale slavisticii, manual întocmit pe baza metodologiei marxiste, este o sarcină actuală a lingvisticii. Prospectul «Gramaticii comparate a limbilor slave» al lui S. B. Bernstein se deosebește de manualele recenzate aici prin principiul care stă la baza construirii conspectului, prin sarcinile pe care și le pune. Astfel S. B. Bernstein își construiește cursul începînd cu procesele lingvistice slave comune cele mai vechi. După părerea lui, cursul universitar de gramatică comparată a limbilor slave are trei sarcini principale:

¹ Iată cîteva dintre lucrările mai însemnate: A. Vaillant, *Grammaire comparée des langues slaves*, I. Fonetica, II. Morfologia (partea 1—2), Lyon-Paris, 1950—1958; R. Nahtigal, *Slovanski jeziki*, ed. 2, Ljubljana, 1952; J. Kurylowicz, *L'accentuation des langues indo européennes*, Kraków, 1952; K. Horálek, *Uvod do studia slowanskych jazyků*, Praga, 1955; *Теоретический наметок в славянских языках* (sub redacția lui S. B. Bernstein), Moscova, 1958, și multe altele. Prezintă de asemenea interes și lucrările care nu sînt studii comparativ-istorice în înțelesul strict al cuvîntului: T. Lehr-Splawinski, W. Kuraszkiewicz, F. Sławski, *Przegląd i charakterystyka języków sławiańskich*, Varșovia, 1954, și altele.

² V. V. Vinogradov, *Итоги IV Международного Съезда славистов и наши задачи в области славянской филологии*, «Известия АН СССР, Отделение литературы и языка», t. XVII, fasc. 6, 1958, p. 492.

³ S. B. Bernstein, *Очерк сравнительной грамматики славянских языков* (prospect), «Краткие сообщения Института славяноведения АН СССР», fasc. 18, Moscova 1956, pp. 3—26.

⁴ S. B. Bernstein, *Основные задачи, методы и принципы «Сравнительной грамматики славянских языков»*, Вопросы славянского языкознания, АН СССР, fasc. I, Moscova, 1954, pp. 5—23.